

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
АККОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ГУМАНІТАРНИХ НАУК БЕРЛІНУ
ЦЕНТР ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я МОЗ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

***П'ЯТОГО НАУКОВОГО СИМПОЗИУМУ З МІЖНАРОДНОЮ
УЧАСТЮ З ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
«Громадське здоров'я в соціальному і освітньому просторі – виклики
в умовах воєнного стану та перспективи розвитку»***

**27-28 вересня 2023 року
м. Тернопіль**

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2023

Відповідальні за випуск: завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України проф. Сатурська Г.С.

т.в.о. завідувача кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України проф. Теренда Н.О.

доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України Слободян Н.О.

Громадське здоров'я в соціальному і освітньому просторі – виклики в умовах воєнного стану та перспективи розвитку: матеріали П'ятого наук. симп. з міжнар. участю з громад. здоров'я, 27–28 верес. 2023 р. – Тернопіль : ТНМУ, 2023. – 94 с.

Відповідальність за представлені результати досліджень несуть автори тез.

вважають, що очі виснажуються через берперервну роботу у телефоні, 37 % – через берперервну роботу у комп'ютері. На запитання «Як вберегти здоров'я очей, не відмовляючись від гаджетів?» майже 60 % опитаних вважають, що потрібно періодично робити вправи для розслаблення очей, 25 % учнів відповіли, що можна продовжувати грати у телефоні, однак зменшити час використання гаджета, і лише 17 % учнів вважають, що гаджети слід використовувати лише при потребі. Майже половина дітей та підлітків відчувають дискомфорт в очах під час їх втоми, у 31 % опитаних відповіли, що помічають почервоніння очей та 21 % учнів відчувають напругу очей під час їх втоми. 81 % опитаних вважають, що коли виникають проблеми з очима, то в першу чергу треба сказати це вчителям та батькам, 19 % учнів вважають, що одразу треба звернутися до лікаря.

Висновки. Таким чином, великий відсоток учнів відчувають негативний вплив гаджетів на зір. У них виникає дискомфорт в очах, почервоніння та втома очей. Однак учні не готові відмовитися від гаджетів заради збереження зору, натомість вважають, що достатньо лише зменшити час їх використання.

Гуцук І.В.¹, Бабієнко В.В.², Мокієнко А.В.¹

ВОДА І ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я: НОВІ ВИКЛИКИ НА ТЛІ СТАРИХ ПРОБЛЕМ

¹Національний університет «Острозька академія», м. Острог, Рівненська область, Україна,

²Одеський національний медичний університет, м. Одеса, Україна

Вступ. Як показує аналіз даних літератури та досвід авторів, в Україні проблеми якості води, яку однієї із вирішальних детермінант громадського здоров'я, не тільки не вирішуються, але й поглиблюються. Деяким міркуванням з огляду на воєнний стан країни присвячена дана робота.

Основна частина. Закон України від 06.09.2022 р. № 2573 «Про систему громадського здоров'я» набув чинності 1 жовтня минулого року. Введення його в дію відбудеться 1 жовтня поточного 2023 р. Про воду зазначено у статті 26 «Медико-санітарні вимоги щодо безпечності для здоров'я і життя людини водних об'єктів та питної води» із 4 пунктів, яких вкрай замало, зважаючи на гостроту проблеми

Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» за час свого існування (із 2002 року) отримав 19 змін. Зміни передбачають змінювання. Воно відсутнє. Точніше із тенденцією до погіршення всього стосовно води: від провалених у свердловину насосів (внаслідок зношеності іржавих кріплень) в одному містечку до ротавірусної (гіпотетично) інфекції у населення в іншому населеному пункті. Причина лежить на поверхні. Води, в даному випадку каламутної і недоброякісної.

Перш за все слід визнати, що проблеми води досі вирішувалися у площині більш-менш професійної констатації окремих питань без будь-якого окреслення проблеми та шляхів її вирішення.

Що ж стосується декларованих законом «Про систему громадського здоров'я» «наукових досліджень», то в сучасному експерименті це GLP (good laboratory practice), про яку з огляду на вкрай відстале апаратурне забезпечення таких наукових установ годі й сподіватися.

Тобто, в даному законі проблему якості води, як вкрай актуальну детермінанту громадського здоров'я, слід було б принаймні визначити та окреслити хоча б основні вектори її вирішення.

Тут набуває неабиякої актуальності проблема нормування якості води, оскільки це відправна точка контролю будь якого предмету або явища. Цю надзвичайно болючу водну проблему війна ще більше загострила. Слід було сподіватися, що це приверне увагу владних структур до вирішення гостроти проблеми якості води як одного із найважливіших факторів життєзабезпечення. Не можна сказати, що нічого не зроблено. Але результативність цього викликає глибокі сумніви.

Наприклад аналіз ДСанПіН «Гігієнічні нормативи якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення» показав, що це тавтологія відомих за радянських часів документів, тому докорінно відстає від сучасних європейських вимог. Другий документ, Державні санітарні норми і правила «Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру» передбачає у разі застосування зброї масового ураження або підозри щодо її застосування та забруднення питної води проведення досліджень питної води на вміст в ній залишкових концентрацій відповідних забруднюючих речовин за допомогою відповідних засобів розвідки та контролю, які є суто якісними. Як зазначають фахівці з контролю якості води, розширений скринінг, ідентифікація та кількісне визначення цих речовин у різних середовищах потребують облаштування спеціальних лабораторій. Витрати на створення такої лабораторії можна визначити на рівні 25-30 млн євро.

Найгострішою проблемою, яка поглиблюється з кожним роком війни, слід визнати водно-обумовлені інфекції.

Нове розуміння епідеміології та екології нових патогенів, що передаються через питну воду, разом із прогресом у напрямку нового розуміння мікробної екології систем розподілу питної води призводять до формулювання майбутніх вимог до безпечної питної води. Захист водних ресурсів завжди повинен мати найвищий пріоритет, оскільки очищення та дезінфекція ніколи не знищить усіх патогенів із системи розподілу. Зокрема, біоплівки відіграють важливу роль у безпеці питної води, забезпечуючи передбачувані резервуари для потенційних патогенів. Потрібні подальші дослідження, щоб більш детально зрозуміти взаємодію між водними бактеріями та патогенами, зокрема, коли вони живуть близько один до одного в біоплівках, а також фактори, які викликають від'єднання патогенів від біоплівки. Відкриття нових домінуючих видів водних бактерій у багатьох біоплівках питної води є лише початком нової ери досліджень взаємодії патогенів з тими бактеріями, які дійсно актуальні для систем питної води. Відкриття патогенів, які пристосовуються до виживання в оліготрофних умовах і до формування різних фізіологічних стадій (наприклад, VBNC) змушує визнати, що жодна питна вода не може бути гарантовано вільна

від будь-яких патогенів. Таким чином, оцінка ризику для різних «нових» патогенів, заснована на епідеміологічних і мікробних даних, є одним із ключових питань для постачання безпечної питної води.

Глобальний тягар інфекційних хвороб, що передаються через воду, є значним. Повідомлені цифри дуже недооцінюють реальну захворюваність на ці захворювання. Найбільше занепокоєння викликає те, що кишкові віруси, такі як каліцивіруси, і деякі найпростіші агенти, такі як *Cryptosporidium*, є найкращими кандидатами для досягнення найвищих рівнів ендемічної передачі, оскільки вони всюдисущі у воді, призначеній для пиття, і високорезистентні до відповідних факторів навколишнього середовища, включаючи процедури хімічної дезінфекції. Іншими заключними проблемами є підвищені ризики для класичної групи ослаблених суб'єктів (дуже молоді, старі, вагітні та особи з ослабленим імунітетом). Основною вимогою є вжиття спеціальних заходів, спрямованих на зниження ризику інфекційних захворювань, що передаються через воду, у цьому зростаючому контингенті населення.

Аналіз літератури свідчить про величезність та глобальність інфекційних водних захворювань. Повідомлена чисельність лише частково відбиває справжній масштаб проблеми. Особливо це стосується ендемічних захворювань, які широко поширені і в розвинених, і в країнах, що розвиваються. Способи виживання патогенів гарантують, що ніякий підхід до обробки не буде повністю успішним усуненням всіх патогенів з питної води. Однак багаторазові бар'єри та оптимізація обробки можуть допомогти мінімізувати ризики.

Вищезазначене свідчить про гостру необхідність перейти від констатації фактів руйнації як сфери водопостачання, так і системи її санітарно-епідеміологічного контролю, до створення системи поетапного усунення цієї катастрофічної ситуації, яка є однозначною загрозою безпеці країни з точки зору, насамперед, основних засад громадського здоров'я.

Тому, слід вважати за необхідне термінове створення незалежного міжвідомчого, тобто підпорядкованого Прем'єр Міністру України, Центру води, діяльність якого, по-перше, буде ґрунтуватися на відповідному Законі України, по-друге, буде мати максимально можливе фінансування із відповідними статтями бюджету на поточні роки, по-третє, для якого державними інституціями будуть створені всі сприятливі умови для залучення вітчизняних та закордонних інвестицій у цю надважливу сферу економіки.

Висновки.

1. Регламентація якості води передусім передбачає створення відповідного фінансового, технологічного, інформаційно-аналітичного, лабораторно-інструментального, інтелектуального, ментального підґрунтя для випуску чистої питної води.

2. Слід визнати необхідним впровадження інвестиційних програм дослідження якості води.

3. Вода у всіх її проявах є потужною детермінантою здоров'я нації, а якість води є одним із вирішальних чинників формування громадського здоров'я.

ЗМІСТ
КОНЦЕПЦІЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ І ПРОМОЦІЯ
ЗДОРОВ'Я.

	3
Лехан В.М. РОЛЬ ФАКТОРІВ РИЗИКУ У ФОРМУВАННІ ТЯГАРЯ ХВОРОБ В УКРАЇНІ.....	3
Смолюк Н.І., Шульгай А.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У МЕДИЧНИХ СЕСТЕР	5
Данилюк Г.В., Лотоцька О.В, Кучер С.В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЕПІДЕМІЧНУ СИТУАЦІЮ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	7
Петрик Н.С., Федорів О.Є., Копач О.Є., Крицька Г.А., Мельник Н.А. ВПЛИВ ГАДЖЕТІВ НА ЗІР ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ.....	9
Гуцук І. В., Бабієнко В.В., Мокієнко А.В. ВОДА І ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я: НОВІ ВИКЛИКИ НА ТЛІ СТАРИХ ПРОБЛЕМ.....	10
Антомонов М.Ю., Соколова М.П., Пашинська С.Л., Скочко Т.П. СТАН ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК ІЗ СПОСОБОМ ЖИТТЯ..	13
Тріщ В. І., Децик О. З. СЕКСУАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ЧОЛОВІКІВ І ПОВЕДІНКОВІ ЧИННИКИ РИЗИКУ.....	14
Рогава Х.Т., Марущак М.І., Криницька І.Я. АНАЛІЗ ЧАСТОТИ ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ З МЕТОЮ КОНТРОЛЮ АРТЕРІАЛЬНОГО ТИСКУ ТА МАСИ ТІЛА ПАЦІЄНТАМИ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ.....	16
Пархоменко Л.Ф., Мартинюк Л.П. ОСОБЛИВОСТІ ЗМІН РІВНЯ ВІТАМІНУ D3 В КРОВІ КУРЦІВ З ДІАБЕТИЧНОЮ ПОЛІНЕЙРОПАТІЄЮ.....	17
Франчук У.Я., Маланчук Л.М., Маланчин І.М., Мартинюк В.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ВАГІТНОСТІ У ЖІНОК ІЗ МЕТАБОЛІЧНИМ СИНДРОМОМ.....	19
Петрик Н.С., Федорів О.Є. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ГАДЖЕТІВ НА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ...	19
Мартинюк В.М., Маланчук Л.М., Маланчин І.М., Франчук У.Я., Краснянська Л.О. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ РЕПРОДУКТИВНОЇ СИСТЕМИ.....	20
Марценюк В.П., Сверстюк А.С., Багрій-Заяць О.А., Дзядевич С.В., Кучвара О.М. МАТЕМАТИЧНЕ ТА КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВІДГУКУ ПОТЕНЦІОМЕТРИЧНОГО БІОСЕНСОРА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ α -ЧАКОНІНУ ТА ЙОГО ТОКСИЧНОСТІ ДЛЯ ЛЮДИНИ.....	21
Козій-Бределева С.П., Гутор Т.Г., Лесняк О.М., Костецький М.С. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КУРІННЯ МОЛОДИМИ ЛЮДЬМИ НОВІТНІХ МЕТОДІВ СПОЖИВАННЯ ТЮТЮНОВИХ ВИРОБІВ.....	23